

ARTYKUŁY

Nadzwyczajne
złagodzenie kary w ustawie
z dnia 7 lipca 2022 r.
o zmianie ustawy –
Kodeks karny oraz
niektórych innych ustaw^{*}

Krzysztof Kmań

^{*} Artykuł powstał przed uchwaleniem ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.

Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹, uzasadniana przede wszystkim funkcją ochronną prawa karnego², dotyczyła licznej grupy zagadnień. Nie sposób odnieść się do wszystkich z nich. Warto natomiast poruszyć kwestie modyfikacji nawiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary z uwagi na niewątpliwie istotne znaczenie praktyczne wskazanej instytucji.

Modyfikacje te można ująć w trzech kategoriach dotyczących:

- 1) podstawy nadzwyczajnego złagodzenia określonej w art. 60 § 3 Kodeksu karnego³;
- 2) techniki nadzwyczajnego złagodzenia kary (proponowane art. 60 § 6–7a k.k. i uchylenie § 8);
- 3) zbiegu podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary (art. 57 k.k.).

Niniejszy artykuł zawiera uwagi do uchwalonej ustawy we wskazanym powyżej zakresie, przy okazji zwracając uwagę na celowość uregulowania w odpowiednim kierunku niektórych kwestii, niezależnie od dalszego bytu przedmiotowego aktu normatywnego.

1 Tekst ustawy w brzmieniu uchwalonym przez Sejm dostępny na stronie: https://orka.sejm.gov.pl/proc9.nsf/ustawy/2024_u.htm#_ftn1 (dostęp: 8 października 2022 r.). Projekt ustawy – druk sejmowy nr 2024 Sejmu IX kadencji, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/2851BC6F8739C593C12587F10042EF6E/%24File/2024.pdf> (dostęp: 8 października 2022 r.).

2 Zob. uzasadnienie projektu ustawy, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/2851BC6F8739C593C12587F10042EF6E/%24File/2024.pdf>, s. 1–3 (dostęp: 8 października 2022 r.); dalej: uzasadnienie projektu.

3 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138); dalej: k.k.

1. Uzależnienie stosowania art. 60 § 3 k.k. od wniosku prokuratora

Proponowany art. 60 § 3 k.k. wprowadza jedną modyfikację w postaci uzależnienia obligatoryjnego stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary wobec tzw. małego świadka koronnego od złożenia wniosku przez prokuratora⁴.

Jak wskazano w uzasadnieniu, ma to na celu stworzenie regulacji analogicznej do art. 60 § 4 k.k. Jednocześnie zastrzeżono, że „projekt nie uzależnia zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary od wniosku prokuratora, a jedynie uzależnia jej obligatoryjne zastosowanie od jego wniosku”⁵. W przypadku braku wniosku prokuratora sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie np. na podstawie art. 60 § 2 pkt 2 k.k. Reasumując, „projekt [...] zwiększa, a nie zmniejsza, zakres uznania sędziowskiego, gdyż sąd nie będzie zobowiązany do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w każdym przypadku (co obecnie ogranicza zakres uznania sędziowskiego, obligując sąd do nadzwyczajnego złagodzenia kary zawsze, kiedy spełnione są przesłanki 60 § 3 k.k.), a wyłącznie, jeżeli taki wniosek złoży prokurator. W przypadku braku takiego wniosku sąd zawsze będzie mógł karę nadzwyczajnie złagodzić na zasadach ogólnych”⁶.

Propozycję poddano krytyce, ponieważ projektodawca nie sformułował alternatywnej gwarancji dla sprawcy, który podejmuje współpracę z organami ścigania. Niezastosowanie art. 60 § 3 k.k., mającego charakter obligatoryjny, skutkuje obrazą przepisów prawa materialnego będącą podstawą uchylenia lub zmiany orzeczenia (art. 438 pkt 1a k.p.k.⁷). Tymczasem sprawca spełniający przesłanki tej regulacji nie będzie miał pewności co do tego, czy zostanie wobec niego zastosowana degresja karania, a zatem nie ma motywacji, by ujawnić informacje, o których mowa we wskazanym przepisie. To natomiast doprowadzi do spadku wykrywalności przestępstw popełnionych w konfiguracji wieloosobowej i przeloży się na spadek zaufania społecznego

4 Pełne brzmienie proponowanego art. 60 § 3 k.k.: „Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia”.

5 Uzasadnienie projektu, s. 31.

6 *Ibidem*.

7 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375); dalej: k.p.k.

do organów państwowych⁸. Także Rzecznik Praw Obywatelskich podał w wątpliwość zasadność tej zmiany, wskazując, że bez wniosku prokuratora sąd nie będzie mógł orzec nadzwyczajnego złagodzenia, a jednocześnie wniosek ten jest dla sądu wiążący, co jest sprzeczne z zasadą podziału władz (art. 10 ust. 1 w zw. z art. 175 ust. 1 w zw. z art. 173 Konstytucji⁹)¹⁰.

Projektodawca nie zgodził się z przedstawionymi zarzutami, stwierdzając, że w nowym art. 60 § 3 k.k. stosowanie instytucji nadzwyczajnego złagodzenia nie jest uzależnione od wniosku prokuratora. Wniosek prokuratora jedynie prowadzi do obligatoryjnego zastosowania złagodzenia. Sąd bez wniosku prokuratora będzie mógł nadzwyczajnie złagodzić karę, gdyż denuncjacyjna postawa sprawcy powinna być wzięta pod uwagę w ramach wymiaru kary, co wynika z art. 53 § 2 k.k. Ponadto projekt zmian zwiększa, a nie zmniejsza zakres swobody sędziowskiej, ponieważ „sąd nie będzie zobowiązany do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w każdym przypadku, a wyłącznie jeżeli taki wniosek złoży prokurator”¹¹. Jeżeli prokurator nie złoży wniosku, a sąd nie zastosuje złagodzenia na innej podstawie, wyrok będzie mógł być skarżony na podstawie zarzutu rażącej niewspółmierności kary (art. 438 pkt 4 k.p.k.). Również *de lege lata* oskarżony nie ma pewności, czy degresja karania zostanie wykorzystana w jego przypadku, gdyż nie może przewidzieć, czy jego wyjaśnienia zostaną uznane przez sąd za wypełniające przesłanki art. 60 § 3 k.k.¹². Odnosząc się do zarzutu naruszenia konstytucyjnej zasady podziału władz, autorzy projektu odpowiedzieli, iż przesłanka wniosku prokuratora została umieszczona w art. 60 § 4 k.k. i nikt nie wskazuje, że jest to niekonstytucyjne¹³.

8 Zob. uwagi stowarzyszenia *lustitia* zgłoszone w ramach konsultacji do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r. (UD 281), <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/2851BC6F8739C593C12587F10042EF6E/%24File/2024.pdf>, s. 23–25 (dostęp: 8 października 2022 r.); dalej: uwagi w ramach konsultacji.

9 Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

10 Zob. uwagi zgłoszone w ramach opiniowania do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r. (UD 281), <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/2851BC6F8739C593C12587F10042EF6E/%24File/2024.pdf>, s.16 (dostęp: 8 października 2022 r.); dalej: uwagi w ramach opiniowania.

11 Uwagi w ramach konsultacji, s. 23.

12 Zob. uwagi w ramach konsultacji, s. 23–24.

13 Zob. uwagi w ramach opiniowania, s. 16–17.

W opinii Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego wejście w życie proponowanego art. 60 § 3 k.k. doprowadzi do nabycia przez prokuratora kompetencji do „zbyt daleko idącej ingerencji w czynności orzecznicze sądu”¹⁴. Nowelizacja budzi wątpliwości z punktu widzenia art. 175 ust. 1 Konstytucji, ponieważ zastosowanie art. 60 § 3 k.k. leży wyłącznie w gestii prokuratora. Nie zawsze będzie możliwe nadzwyczajne złagodzenie na zasadach ogólnych. Uprawnienie prokuratora do ukształtowania kary rękami sądu zaburza też równość stron postępowania karnego¹⁵.

Warto zauważyć, że w innych (poza art. 60 § 3 k.k.) przepisach materialnokarnych wniosek prokuratora jest przesłanką:

- 1) fakultatywnego nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 60 § 4 k.k.;
- 2) obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 259b k.k.;
- 3) obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 277c § 1 k.k.;
- 4) fakultatywnego odstąpienia od wymierzenia kary z art. 277c § 2 k.k.

Jest jasne, że w przypadku art. 60 § 4 k.k. sąd nie ma obowiązku uwzględnienia wniosku prokuratora¹⁶. Sąd powinien samodzielnie ocenić, czy doszło do spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie¹⁷. Z jednej strony uzależnienie stosowania art. 60 § 4 k.k. od wniosku prokuratora ma zachęcać sprawcę do podjęcia współpracy z organami ścigania w postępowaniu przygotowawczym¹⁸, a z drugiej złożenie wniosku stanowi dla sądu sygnał, że w konkretnej sprawie celowe jest rozważenie degresji karania.

Co ciekawe, także konstrukcji z art. 60 § 4 k.k. zarzucano zbyt szerokie ujęcie kompetencji prokuratora, tworzące ryzyko niezastosowania nadzwyczajnego złagodzenia w sytuacji, gdy wszystkie przesłanki art. 60 § 4 k.k. zostały spełnione, ale prokurator nie złożył wniosku¹⁹.

Na marginesie warto zauważyć, że w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw wraz z projektami aktów

14 Zob. A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, M. Małecki, S. Tarapata, *Populistyczna nowelizacja prawa karnego. Ustawa z dnia 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, <https://kipk.pl/wp-content/uploads/2022/07/nowelizacja2022.pdf>, s. 22 (dostęp: 8 października 2022 r.).

15 Zob. *ibidem*, s. 23.

16 Tak wyr. SA we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2006 r., (II AKo 230/06, Lex nr 211721).

17 Tak wyr. SA w Katowicach z dnia 10 czerwca 2019 r., (II AKa 122/18, Lex nr 2747940).

18 Zob. Z. Cwiąkalski *Komentarz do art. 60, teza 30* [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.

19 Zob. W. Wróbel, *Głos w dyskusji poświęconej art. 60 § 3–4 k.k. w prezydenckim projekcie nowelizacji kodeksu karnego z dnia 20 grudnia 2001 r., druk sejmowy nr 181*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2003, z. 1, s. 118.

wykonawczych złożonym w Sejmie V kadencji²⁰ zastosowanie proponowanego art. 60a § 2 k.k. (odpowiednik obecnego art. 60 § 4 k.k.) i obligatoryjne złagodzenie kary również uzależniono od wniosku prokuratora, chyba że przemawiały przeciwko temu szczególne okoliczności. Komentator projektu stwierdził, że wprowadzenie tego wyjątku prowadziło jedynie do pozornego automatyzmu w rozstrzygnięciu tej kwestii²¹.

W przypadku już istniejących podstaw obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary na wniosek prokuratora prezentowane są dwa zasadnicze stanowiska. Zgodnie z pierwszym złożenie wniosku przez prokuratora powoduje, że sąd powinien skontrolować spełnienie przesłanek złagodzenia, a w przypadku, gdy ta kontrola zakończy się z wynikiem pozytywnym, ma obowiązek nadzwyczajnie złagodzić karę²². Według drugiego poglądu wniosek prokuratora jest wiążący dla sądu²³.

Przechodząc do przedstawienia własnego stanowiska w zasygnalizowanych kwestiach, na wstępie trzeba stwierdzić, iż trudno przyjąć, że wniosek prokuratora obligowałby sąd do nadzwyczajnego złagodzenia kary, niezależnie od tego, czy faktycznie przesłanki art. 60 § 3 k.k. zostały spełnione w konkretnej sprawie. Złożenie wniosku przez prokuratora oznacza jedynie spełnienie przesłanki o charakterze procesowym. Nie zwalniałoby to sądu z obowiązku weryfikacji, czy doszło do aktualizacji pozostałych przesłanek, które mają charakter materialny. Odmiennej wykładni nie można pogodzić z zasadą sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Obligatoryjne nadzwyczajne złagodzenie kary wiąże się z obowiązkiem jego wykorzystania, o ile spełnione są warunki konkretnej pod-

20 Druk sejmowy nr 1756, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/C1CA93E0F503AF-82C12572EC00267570/\\$file/1756.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/C1CA93E0F503AF-82C12572EC00267570/$file/1756.pdf) (dostęp: 8 października 2022 r.).

21 Zob. A. Bojańczyk, *Opinia prawna na temat projektowanych zmian w Kodeksie karnym dotyczących instytucji tzw. małego świadka koronnego (projektowany art. 60, art. 61 k.k.), środka probacyjnego warunkowego umorzenia postępowania karnego (art. 66–68 k.k.) i przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości* [w:] *Kodeks karny – projekt nowelizacji*, Warszawa 2007, s. 86.

22 Tak T. Sroka, *Komentarz do art. 277c, teza 27* [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017; A. Herzog, *Komentarz do art. 277c, teza 5* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Legalis 2021. Wątpliwości co do możliwości kontrolowania wniosku prokuratora podnosi A. Michalska-Warias, *Komentarz do art. 259b, teza 5* [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.

23 Zob. M. Żelichowski, *Komentarz do art. 277c, teza 2* [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.

stawy degresji karania, a nie z obowiązkiem degresji, jeżeli wniosek w tym przedmiocie złoży jedna ze stron postępowania sądowego, a taką stroną jest prokurator (oskarżyciel publiczny – art. 45 § 1 k.p.k.). Tym samym sąd byłby uprawniony do odmowy złagodzenia kary, pomimo wniosku prokuratora, jeżeli stwierdziłby np. że oskarżony nie współdziałał w popełnieniu przestępstwa z innymi osobami. Podobnie, pomimo tego, że sąd co do zasady związany jest wnioskiem pokrzywdzonego o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody (art. 46 § 1 k.k.), sąd nie może zastosować tego środka kompensacyjnego, jeżeli w sprawie spełniono przesłanki klauzuli antykumulacyjnej (art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k.).

Z uwagi na brak jakichkolwiek ograniczeń wniosek prokuratora mógłby zostać złożony w dowolnym momencie postępowania karnego do momentu uprawomocnienia wyroku²⁴. Jednocześnie prokurator nie miałby obowiązku wykazywania przesłanek art. 60 § 3 k.k.

Istotnie brak wniosku prokuratora nie zamyka drogi do nadzwyczajnego złagodzenia kary, skoro do dyspozycji sądu pozostaje art. 60 § 2 k.k. Projektodawca nie przyłożył jednak należytej wagi do tego, że podstawy obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary mają znaczenie gwarancyjne dla sprawcy. W zamian za zaprezentowanie określonej postawy procesowej sprawca ma uzasadnione oczekiwanie złagodzenia jego odpowiedzialności karnej, które nie podlega uznaniu sądu²⁵. Dołożenie kolejnego warunku złagodzenia kary może zmniejszyć atrakcyjność współpracy z organami ścigania w oczach potencjalnych denuncjatorów. Prawdą jest, że także *de lege lata* sprawca często, pomimo złożenia wyczerpujących wyjaśnień, nie ma całkowitej pewności co do zastosowania wobec niego nadzwyczajnego złagodzenia, gdyż przesłanki art. 60 § 3 k.k. dalekie są od precyzji²⁶. Niemniej jednak w praktyce zdarzają się sytuacje, gdy np. do przedstawienia zarzutów konkretnej osobie dochodzi na podstawie informacji uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych, a organ procesowy nie dysponuje

24 Podobnie na gruncie art. 277c § 1 i 2 k.k. A. Lach, *Komentarz do art. 277c [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2020.

25 Tak wyr. SA w Warszawie z dnia 4 grudnia 2015 r., (II AKa 269/15, Lex nr 2017669); wyr. SA w Łodzi z dnia 12 października 2010 r., (II AKa 123/10, Lex nr 1099243).

26 Jako przykład warto podać, że orzecznictwo sądowe nie zajmowało jednolitego stanowiska np. co do znaczenia pojęcia ujawnienia informacji (zob. uchw. SN z dnia 29 października 2004 r., I KZP 24/04, Lex nr 125547) czy konieczności prezentowania przez sprawcę konsekwentnej postawy do prawomocnego zakończenia postępowania (zob. post. SN z dnia 9 lutego 2011 r., V KK 350/10, Lex nr 738406).

jakimikolwiek dowodami winy podejrzanego w znaczeniu procesowym. Tymczasem wiedza organu o sprawie powinna być oceniana z perspektywy materiału dowodowego, który może być wykorzystany w procesie karnym²⁷. W tego typu sytuacjach złożenie przez podejrzanego obszernych wyjaśnień dotyczących jego roli w przestępstwie, okoliczności czynu czy innych współdziałających powinno na ogół prowadzić do zastosowania art. 60 § 3 k.k. Jednakże sprawca musiałby oczekiwać na złożenie w tym przedmiocie stosownego wniosku przez prokuratora, co do którego przepisy karnomaterialne nie formułują żadnych konkretnych wytycznych. Tym samym prokurator, nawet w razie spełnienia pozostałych przesłanek z art. 60 § 3 k.k., nie byłby zobligowany do złożenia wniosku²⁸.

Nie sposób zgodzić się z uzasadnieniem projektu mówiącym, że proponowany art. 60 § 3 k.k. prowadzi do poszerzenia swobody orzeczniczej sądu w stosunku do stanu obecnego. *De lege lata* sąd musi nadzwyczajnie złagodzić karę w razie spełnienia przesłanek z art. 60 § 3 k.k. niezależnie od stanowiska prokuratora w tej kwestii. Po zmianie musiałby to zrobić w razie wniosku prokuratora. Jeżeli zatem prokurator wniosku niełoży, sąd nie może nadzwyczajnie złagodzić kary na mocy art. 60 § 3 k.k. Stanowisko prokuratora byłoby więc ograniczeniem sądu w sferze orzeczniczej.

Warto także zauważyć, że niezastosowanie obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary stanowi naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1a k.p.k. i może stanowić podstawę kasacyjną (art. 523 § 1 k.p.k.)²⁹. W przypadku nieskorzystania z fakultatywnego nadzwyczajnego złagodzenia skarżącemu pozostaje zarzut rażącej niewspółmierności kary (art. 438 pkt 4 k.p.k.)³⁰. Uzależnienie stosowania art. 60 § 3 k.k. od wniosku prokuratora może różnicować sytuację sprawców w zbliżonych stanach faktycznych. W razie wymierzenia kary sprawcy rozboju z art. 280 § 1 k.k. w wysokości 2 lat i miesiąca pozbawienia wolności, pomimo spełnienia przesłanek z art. 60 § 3 k.k. (bez wniosku prokuratora), oskarżonemu trudno będzie wykazać trafność zarzutu z art. 438 pkt 4 k.p.k., skoro różnica pomiędzy karą

27 Zob. np. wyr. SA w Łodzi z dnia 28 marca 2001 r., (II AKa 334/01, Lex nr 52310).

28 Na tę kwestię, na gruncie art. 259b k.k., zwraca uwagę także D. Gruszecka, *Komentarz do art. 259b, teza 4* [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021.

29 Zob. też wyr. SA w Krakowie z dnia 28 grudnia 2012 r., (II AKa 248/12, Legalis nr 732736); wyr. SA w Katowicach z dnia 6 kwietnia 2018 r., (II AKa 1/18, Lex nr 2490239).

30 Zob. np. post. SN z dnia 3 września 2021 r., (II KK 279/20, Lex nr 3400613).

wymierzoną a karą adekwatną powinna być rażąca, a zatem wyraźna, oczywista, jasna, jednoznaczna³¹. Tymczasem gdyby prokurator złożył wniosek, oznaczałoby to konieczność zmiany wyroku z uwagi na naruszenie art. 60 § 3 k.k., niezależnie od tego, czy orzeczona kara faktycznie była zbyt surowa.

Dodać należy, iż propozycja zawarta w projekcie nie precyzuje, czy także warunkowe zawieszenie wykonania kary uzależnione jest od uprzedniego wniosku prokuratora. Przepis stanowi, że „na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie”. Jasne jest jedynie, że wniosek prokuratora w tym przedmiocie nie jest dla sądu wiążący. Nie wiadomo jednak, czy warunkowe zawieszenie może być orzeczone, jeżeli prokurator wnosił tylko o nadzwyczajne złagodzenie kary. Wydaje się, że należy to wyklądać w duchu zapewnienia sądowi jak największej swobody orzeczniczej i dopuścić warunkowe zawieszenie wykonania kary orzeczonej w trybie art. 60 § 3 k.k. pomimo braku wniosku prokuratora³².

2. Nowe zasady nadzwyczajnego złagodzenia kary

Proponowany kształt regulacji związanej z techniką nadzwyczajnego złagodzenia kary jest bezpośrednio związany z usunięciem kary 25 lat pozbawienia wolności (art. 32 pkt 4 k.k.) i podniesieniem kary z art. 32 pkt 3 k.k. do 30 lat pozbawienia wolności, co skłoniło do sformułowania nowych typowych (kodeksowych) granic ustawowego zagrożenia w przypadku terminowej kary pozbawienia wolności: od 2 do 15 lat, od 3 do 20 lat, od 5 do 25 lat, od 5 do 30 lat, od 8 do 30 lat, od 10 do 30 lat, od 12 do 30 lat i od 15 do 30 lat³³.

W pierwszej kolejności projektodawca proponuje nowe sformułowanie art. 60 § 6 k.k. *in principio* poprzez doprecyzowanie, że nadzwyczajne

31 Zob. np. wyr. SA w Poznaniu z dnia 4 lipca 2022 r., (II AKA 132/22, Lex nr 3402383); wyr. SA w Warszawie z dnia 18 sierpnia 2022 r., (II AKA 61/21, Lex nr 3409556).

32 Podobne zagadnienie występowało na gruncie aktualnych art. 60 § 4 i 5 k.k. – zob. *Dyskusja poświęcona art. 60 § 3–4 k.k. w prezydenckim projekcie nowelizacji kodeksu karnego z dnia 20 grudnia 2001 r., druk sejmowy nr 181*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2003, z. 1, s. 125–128; K. Daszkiewicz, „Mały świadek koronny” (art. 60 § 3–5 i art. 61 k.k.), cz. 2, „Palestra” 1999, nr 5–6, s. 28.

33 Zob. uzasadnienie projektu, s. 54–55.

złagodzenie polega nie tylko na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia lub orzeczeniu kary łagodniejszego rodzaju, lecz także na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. Jest to spójne z obecnie obowiązującym art. 60 § 7 k.k., który niewątpliwie stanowi o konsekwencjach nadzwyczajnego złagodzenia kary, a których obecny art. 60 § 6 k.k. *in principio* wprost nie uwzględnia.

Projekt przewiduje uchylenie art. 60 § 6 pkt 1 k.k. dotyczącego zbrodni zagrożonych karą co najmniej 25 lat pozbawienia wolności. Dodać należy, że *de lege lata* nie istnieją kodeksowe typy czynów zabronionych, do których ta regulacja mogłaby znaleźć zastosowanie (nie przewiduje ich również omawiana nowelizacja)³⁴. Konsekwencją uchylenia pkt. 1 byłoby doprecyzowanie w art. 60 § 6 pkt 2 k.k., że ma on zastosowanie do zbrodni, czyli *lege non distinguente* wszystkich przestępstw zagrożonych karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności w dolnej granicy zagrożenia (art. 7 § 2 k.k.).

Przed omówieniem zmian w zakresie złagodzenia kary za część występów warto przywołać uzasadnienie projektu. Na wstępie projektodawca wskazuje, że art. 60 § 7 k.k. obecnie ma zastosowanie do kodeksowych występów zagrożonych karami wolnościowymi (art. 32 pkt 1 i 2 k.k.) oraz karą pozbawienia wolności do lat 2 lub do roku³⁵. Nie jest to zdanie trafne, gdyż warunek zagrożenia więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt. 1–3 (art. 60 § 7 k.k.) spełniają również takie występy, jak naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego (art. 222 § 1 k.k. – grzywna, ograniczenie wolności albo pozbawienie wolności do lat 3) czy fałszerstwo materialne dokumentu (art. 270 § 1 k.k. – grzywna, ograniczenie wolności albo pozbawienie wolności od 3 miesięcy do lat 5). Projektodawca w uzasadnieniu podaje inne przykłady typów pozakodeksowych nieprzystających granicami ustawowego zagrożenia do standardowych widełek³⁶. Chodzi tu np. o:

34 Formalnie nadal obowiązuje art. 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. z 1946 r. Nr 69, poz. 377), określający przestępstwa zagrożone wyłącznie karą śmierci. Z mocy art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 554) kara śmierci powinna być traktowana jako kara dożywotniego pozbawienia wolności. Obecny art. 60 § 6 pkt 1 k.k. teoretycznie mógłby mieć zastosowanie w przypadku nadzwyczajnego złagodzenia kary za wskazane przestępstwo.

35 Zob. uzasadnienie projektu, s. 28.

36 Zob. *ibidem*, s. 28–30.

- art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych³⁷ – zagrożenie grzywną, ograniczeniem wolności albo pozbawieniem wolności do lat 3; *de lege lata* objęty zakresem zastosowania art. 60 § 7 k.k.;
- art. 216 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych³⁸ – zagrożenie pozbawieniem wolności do 5 lat lub grzywną do 5 000 000 zł; obecnie zastosowanie do niego ma art. 60 § 7 k.k.;
- art. 278 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej³⁹ – zagrożenie karą pozbawienia wolności do lat 2 (art. 60 § 6 pkt 4 k.k.⁴⁰);
- art. 147a ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej⁴¹ – kara pozbawienia wolności do roku (art. 60 § 6 pkt 4 k.k.).

Kształt regulacji techniki nadzwyczajnego złagodzenia kary byłby następujący:

„§ 6. Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, kary łagodniejszego rodzaju albo na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przypadku według następujących zasad:

- 1) (uchylony),
- 2) jeżeli czyn stanowi zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,
- 3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,
- 4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, a górną –

37 Dz. U. z 2020 r. poz. 129; dalej: u.u.d.

38 Dz. U. z 2020 r. poz. 105; dalej: u.o.f.f.e.

39 Dz. U. z 2021 r. poz. 422; dalej: u.k.a.s.

40 Przy tym w projekcie stwierdzono, że gdyby w tym przypadku zagrożenie obejmowało także kumulatywną grzywnę, to złagodzenie następowałoby na zasadzie aktualnego art. 60 § 7 k.k. (uzasadnienie projektu, s. 29–30). Nie można się z tym zgodzić, ponieważ w takim przypadku dolną granicę ustawowego zagrożenia stanowi kara pozbawienia wolności (a nie samoistna grzywna) pozostająca w kumulacji z grzywną, co uzasadnia stosowanie art. 60 § 6 pkt 4 k.k.

41 Dz. U. z 2021 r. poz. 1486; dalej: u.s.g.

kara pozbawienia wolności nie niższa od lat 3, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności,

- 5) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym górną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nieprzekraczająca 2 lat, sąd odstępuje od wymierzenia kary i orzeka środek karny wymieniony w art. 39 pkt 2–3, 7 lub 8, środek kompensacyjny lub przepadek; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.

§ 7. Jeżeli czyn jest zagrożony karą pozbawienia wolności oraz karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio przepis § 6.

§ 7a. Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się odpowiednio przepis § 6 pkt 5.

§ 8. (uchylony)”.

Projektodawca konstatuje, że „należało dokonać modyfikacji w art. 60 § 6 i 7 k.k., tak aby stworzyć jeden spójny model wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, obejmujący zarówno przestępstwa kodeksowe, jak i pozakodeksowe – z zachowaniem spójności systemowej”⁴².

Wniosek ten jest niekoherentny z podanymi powyżej przykładami. W odniesieniu do dwóch art. 45 u.u.d. i art. 216 u.o.f.f.e. projektodawca sugeruje, że technika nadzwyczajnego złagodzenia jest zbyt łagodna, a co do pozostałych – zbyt surowa. Jednakże po wprowadzeniu postulowanych zmian w przypadku art. 45 u.u.d. i art. 216 u.o.f.f.e. trudne jest wskazanie sposobu nadzwyczajnego złagodzenia kary. Najłagodniejszą karą w przypadku obu tych przestępstw jest grzywna. To wyklucza zastosowanie nowego art. 60 § 6 pkt 4 k.k., który dotyczy występków, co do których dolna granica to kara pozbawienia niższa od roku. Nie ma zastosowania proponowany art. 60 § 6 pkt 5 k.k., gdyż odnosi się do typów z górną granicą zagrożenia do 2 lat pozbawienia wolności. Odpowiednie zastosowanie § 6 (nowy art. 60 § 7 k.k.) niczego w tym zakresie nie tłumaczy⁴³. Pozostaje uznać, że skoro kara nadzwyczajnie złagodzona musi być niższa od dolnej granicy ustawowego zagrożenia (art. 60 § 6 k.k. *in principio*), to technikę regresji powinien w tym przypadku określać art. 60 § 6 pkt 5 k.k., mając na uwadze, że tylko w tym przypadku dochodzi do złagodzenia polegającego na odstąpieniu od wymiaru kary. Tym

42 Uzasadnienie projektu, s. 30.

43 Trudno zresztą nie zauważyć, że brak jasnych zasad wynikających z nowego art. 60 § 7 k.k. i trudności w ustaleniu jego zakresu zastosowania mogłyby doprowadzić do dalszego pogłębienia wątpliwości w praktyce.

samym nowelizacja w tym zakresie nie wniosłaby żadnej nowej istotnej treści normatywnej.

Dodać należy, że w przypadku art. 278 ust. 3 u.k.a.s. i art. 147a ust. 3 u.s.g. technikę złagodzenia określały również art. 60 § 6 pkt 5 k.k., gdyż w obu przypadkach górną granicę zagrożenia stanowi pozbawienie wolności nieprzekraczające 2 lat.

Konieczność modyfikacji art. 60 § 6 i 7 k.k. uzasadniona jest również, według projektodawcy, m.in. problemem nadzwyczajnego złagodzenia kary w sprawie przestępstw zagrożonych kumulatywnie grzywną i karą pozbawienia wolności, np. art. 55 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴⁴. Z jednej strony wykładnia językowa nakazuje przyjąć, że nadzwyczajne złagodzenie kary powinno w tych wypadkach przebiegać zgodnie z art. 60 § 7 k.k., skoro regulacja ta dotyczy zagrożenia więcej niż jedną z kar z art. 32 pkt. 1–3 k.k. bez konieczności, by kary te pozostawały w alternatywie. Z drugiej strony przeciwko takiemu rozwiązaniu zdecydowanie przemawia wykładnia funkcjonalna. Niespójne byłoby odstąpienie (w ramach złagodzenia kary) od wymierzenia kary i orzeczenie odpowiedniego środka penalnego w sprawie o zbrodnię przy jednoczesnym wymiarze grzywny lub ograniczenia wolności w przypadku występku zagrożonego wyłącznie karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat⁴⁵. Funkcjonująca rozbieżność przemawia zatem za jednoznacznym uregulowaniem nadzwyczajnego złagodzenia w przypadku sankcji kumulatywnych. Dotyczy tego proponowany art. 60 § 7 k.k., zgodnie z którym „jeżeli czyn jest zagrożony karą pozbawienia wolności oraz karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio przepis § 6”.

Dodanie § 7a, jak wskazuje projektodawca, ma umożliwić stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku przestępstw zagrożonych samoistną grzywną, ponieważ „trudno [...] uznać za przemyślane, że ustawodawca nie przewidział w tym wypadku możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary”⁴⁶. Potrzeba legislacyjnego przesądzenia tej kwestii była głoszona w doktrynie od lat⁴⁷. Jednakże już w obecnym stanie prawnym nie

44 Dz. U. z 2020 r. poz. 2050; dalej: u.p.n.

45 Podobnie np. J. Majewski, *Komentarz do art. 60, teza 8 [w:] Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.

46 Uzasadnienie projektu, s. 30–31.

47 Zob. np. J. Majewski, *op. cit.*; J. Raglewski, *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008, s. 377.

powinno budzić wątpliwości, że skoro w przypadku zagrożenia wielorodzajowego złagodzenie następuje w oparciu na art. 60 § 7 k.k., to również w odniesieniu do przestępstw zagrożonych wyłącznie karą ograniczenia wolności albo samoistną grzywną przepis ten powinien znaleźć zastosowanie.

Jednocześnie projektodawca proponuje uchylenie art. 60 § 8 k.k., co na nowo otwiera możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary w odniesieniu do przestępstw zagrożonych karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności⁴⁸.

Podsumowując ustalenia wynikające z uchwalonej przez Sejm nowelizacji, dotyczące nadzwyczajnego złagodzenia w przypadku występków:

- w odniesieniu do czynów zagrożonych karą od roku do 10 lat oraz od 2 do 15 lat pozbawienia wolności⁴⁹ należałoby stosować art. 60 § 6 pkt 3 k.k., więc sąd wymierzałby grzywnę, ograniczenie wolności albo pozbawienie wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia;
- wobec czynów zagrożonych karą od miesiąca do 3 lat, od 3 miesięcy do 5 lat i od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności zastosowanie znajduje art. 60 § 6 pkt 4 k.k., więc w tym przypadku sąd stosuje grzywnę albo karę ograniczenia wolności;
- co do przestępstw zagrożonych karami z art. 32 pkt. 1–3 k.k., przy czym kara pozbawienia wolności nie może przekraczać 2 lat, sąd odstępuje od wymierzenia kary i orzeka środki karne, kompensacyjne lub przepadek; to samo dotyczy przestępstw zagrożonych samoistną grzywną lub samoistnym ograniczeniem wolności;
- w przypadku przestępstw zagrożonych karami z art. 32 pkt 1–3 k.k., przy czym kara pozbawienia wolności przekracza 2 lata (np. art. 222

48 Wbrew treści przepisu wyłączenie złagodzenia kary nie było całkowite, gdyż nie odnosiło się do przypadków obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia za przestępstwo zagrożonego wskazaną sankcją (por. K. Kmąk, *Sankcje kumulatywne od 1 lipca 2015 r. – rozważania na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 10, s. 123–124). Według A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, M. Małecki, S. Tarapata, *op. cit.*, s. 8 obowiązywanie art. 60 § 8 k.k. doprowadziło do sytuacji, w której nadzwyczajne złagodzenie kary mogło mieć zastosowanie do sprawców wymienionych w art. 37a § 2 k.k., ponieważ w odniesieniu do nich nie aktualizowało się wyłączenie sformułowane w art. 60 § 8 k.k., gdyż nie ma w tym przypadku zastosowania art. 37a k.k. Nie wydaje się to słuszne, gdyż dopuszczenie złagodzenia kary opierałoby się na okoliczności zaostrzającej odpowiedzialność karną, co jest rażąco sprzeczne z wykładnią funkcjonalną. Na gruncie językowym zastosowanie art. 60 § 8 k.k. nie jest uzależnione od osoby sprawcy, lecz od ustawowego zagrożenia dotyczącego konkretnego typu czynu zabronionego (art. 37a k.k. „ma zastosowanie” nie tylko wtedy, gdy sąd faktycznie z niego korzysta).

49 Przyjmując widełki ustawowego zagrożenia wynikające z omawianego projektu.

§ 1, art. 270 § 1 k.k.), nowelizacja nie przewiduje jasnego rozwiązania; pozostawałoby jedynie stosowanie art. 60 § 6 pkt 5 k.k. *per analogiam*.

Mając na uwadze, iż mnogość konfiguracji granic ustawowego zagrożenia w typach kodeksowych może prowadzić do zaburzenia spójności w ramach techniki nadzwyczajnego złagodzenia, ustawodawca powinien zmierzać do ujednoczenia tychże granic w sposób odpowiadający systematyce kodeksowej. Dodać przy tym należy, że do 24 czerwca 2020 r. art. 37a § 1 k.k. powodował, iż każde przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do 8 lat było jednocześnie zagrożone karami wolnościowymi z art. 32 pkt 1 i 2 k.k.⁵⁰, co prowadziło na gruncie nadzwyczajnego złagodzenia kary do stosowania art. 60 § 7 lub 8 k.k. Nowelizacja tego przepisu zdezaktualizowała tę regułę.

3. Zbieg podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary

Nowelizacja przewiduje też rozbudowanie art. 57 k.k. dotyczącego zbiegu podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary, z którego można wysnuć następujące zasady:

- 1) w przypadku zbiegu jednokierunkowych podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary sąd może tylko jeden raz karę nadzwyczajnie złagodzić albo obostrzyć (§ 1 – brak istotnej zmiany normatywnej);
- 2) w przypadku zbiegu różnokierunkowych podstaw sąd może karę złagodzić, obostrzyć lub wymierzyć karę w granicach ustawowego zagrożenia (§ 2)⁵¹;
- 3) w przypadku zbiegu podstawy obligatoryjnej z fakultatywną pierwszeństwo ma podstawa obligatoryjna (§ 3);
- 4) reguły powyższe odpowiednio stosują się w odniesieniu do podstaw odstąpienia od wymiaru kary (§ 4);

50 Tak np. post. SN z dnia 31 marca 2016 r., (II KK 361/15, Lex nr 2053317). Sąd Najwyższy przyjął, że reguła ta dotyczy czynów zabronionych zagrożonych jednorodną sankcją pozbawienia wolności. Nie było jednak przeszkód, by przyjąć tak samo w odniesieniu do przestępstw zagrożonych sankcją alternatywno-kumulatywną (np. art. 289 § 1 i 2 k.k.) i kumulatywną.

51 Stanowiłyby to ustawowe zadekretowanie słuszności dominującego obecnie stanowiska, że na gruncie obecnego art. 57 § 2 k.k. możliwości sądu nie są ograniczone wyłącznie do obostrzenia lub złagodzenia kary (zob. przykładowo wyr. SA w Katowicach z dnia 17 grudnia 2021 r., II AKa 199/21, Lex nr 3358389).

- 5) w przypadku zbiegu obligatoryjnego obostrzenia i obligatoryjnego złagodzenia kary z art. 60 § 3 k.k. pierwszeństwo ma art. 60 § 3 k.k. (§ 5);
- 6) w razie zbiegu obligatoryjnego obostrzenia kary i podstawy złagodzenia z art. 60 § 4 k.k. sąd fakultatywnie może złagodzić karę (§ 6);
- 7) w razie zbiegu obligatoryjnego odstąpienia od wymiaru kary z fakultatywnym lub obligatoryjnym złagodzeniem pierwszeństwo ma odstąpienie (§ 7 pkt 1);
- 8) w przypadku zbiegu obligatoryjnego złagodzenia kary i fakultatywnego odstąpienia od wymierzenia kary sąd dokonuje wyboru pomiędzy tymi dwiema instytucjami sądowego wymiaru kary (§ 7 pkt 2);
- 9) w wypadku zbiegu fakultatywnego złagodzenia i odstąpienia od wymierzenia kary sąd może nadzwyczajnie złagodzić karę, odstąpić od jej wymierzenia albo wymierzyć karę w granicach ustawowego zagrożenia (§ 7 pkt 3).

Trudno nie odnieść wrażenia, że uregulowanie art. 57 k.k. byłoby bardzo kazuistyczne i może doprowadzić do stworzenia regulacji zbyt sztywnej jak na realia poszczególnych potencjalnych spraw⁵². Nałożenie na sąd obowiązku zastosowania obligatoryjnej podstawy nadzwyczajnego wymiaru kary pomimo zbiegu z podstawą fakultatywną idącą w przeciwnym kierunku (nowy art. 57 § 3 w zw. z § 2 k.k.) nie uwzględnia okoliczności, że obowiązek obostrzenia czy złagodzenia kary jest przewidziany przede wszystkim dla sytuacji typowych, w których nie ma zastosowania inna podstawa nadzwyczajnego wymiaru kary. Tymczasem w przypadku np. zbiegu art. 31 § 2 k.k. i art. 64 § 2 k.k. podstawy te wzajemnie się znoszą i trudno zakładać, że zawsze karą adekwatną będzie kara nadzwyczajnie obostrzona.

Podobnie nie sposób przyjąć, że obligatoryjne odstąpienie od wymierzenia kary przy jednoczesnym wystąpieniu podstawy obostrzenia kary zawsze przesądza o zasadności tego pierwszego rozstrzygnięcia (proponowany art. 57 § 3 i 4 k.k.).

Nie można także zrozumieć uprzywilejowania na tym gruncie podstaw nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 60 § 3 i 4 k.k. (nowy art. 57 § 5 i 6 k.k.) z jednoczesnym pominięciem chociażby art. 259b i art. 277c § 1 k.k.

52 Podobnie A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, M. Małecki, S. Tarapata, *op. cit.*, s. 18.

4. Podsumowanie

Odnosząc się jedynie do pewnego wycinka omawianego projektu legislacyjnego, stwierdzić należy, że większość zaproponowanych zmian dotyczących zagadnienia nadzwyczajnego złagodzenia kary nie jest trafna.

Po pierwsze, nie jest jasne, czym kierował się projektodawca, formułując propozycję zmiany art. 60 § 3 k.k. Uzasadnienie projektu wspomina jedynie o tym, że brak wniosku prokuratora nie wyklucza nadzwyczajnego złagodzenia kary na podstawie art. 60 § 2 k.k., a nowelizacja doprowadzi do zwiększenia zakresu uznania sędziowskiego. Ten drugi argument, z powodów przytoczonych powyżej, nie jest słuszny, co nakazuje podać w wątpliwość sensowność ingerencji w konstrukcję tzw. małego świadka koronnego, w przypadku której istnieją zresztą kwestie, które w większym stopniu wymagają interwencji legislacyjnej⁵³.

Po drugie, na pochwałę zasługuje chęć poprawienia zasad techniki nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 60 § 6–8 k.k.), szczególnie w odniesieniu do sankcji kumulatywnych, lecz generalnie krytycznie należy ocenić treść przedstawionej propozycji w zakresie, w jakim odnosi się do kary za występki. Treść art. 60 § 6 pkt 4 i 5 k.k. prowadzi do pominięcia występków zagrożonych karami z art. 32 pkt. 1–3 k.k., w tym karą pozbawienia wolności powyżej 2 lat (np. art. 222 § 1, art. 270 § 1 k.k.), przez co regulacja ta skutkowałaby powstaniem luk prawnych. Proponowany art. 60 § 7 k.k. jest niejasny i mógłby prowadzić do niejasności orzeczniczych.

Po trzecie, proponowany art. 57 k.k. cechuje się nadmierną kazuistyką i ograniczeniem swobody orzeczniczej sądu. Tymczasem to właśnie w wypadkach, w których należy rozważyć nadzwyczajny wymiar kary, sąd powinien dysponować jak największym uznaniem pozwalającym na elastyczną reakcję w niestandardowych przypadkach związanych ze stosowaniem środków reakcji karnej.

Krzysztof Kmąk

53 Przy okazji warto zaproponować następującą wersję tego przepisu: „Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw wszystkie jemu znane, a nieznanie temu organowi, istotne informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia”. Przepis ten nie powinien mieć zastosowania, jeżeli sprawca wezwany do złożenia wyjaśnień lub zeznań w istotny sposób zmienił swoje wyjaśnienia lub zeznania.

Bibliografia

- BARCZAK-OPLUSTIL A., IWAŃSKI M., MAŁECKI M., TARAPATA S., *Populistyczna nowelizacja prawa karnego. Ustawa z dnia 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, <https://kipk.pl/wp-content/uploads/2022/07/nowelizacja2022.pdf> (dostęp: 8 października 2022 r.).
- BOJAŃCZYK A., *Opinia prawna na temat projektowanych zmian w Kodeksie karnym dotyczących instytucji tzw. małego świadka koronnego (projektowany art. 60, art. 61 k.k.), środka probacyjnego warunkowego umorzenia postępowania karnego (art. 66–68 k.k.) i przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości [w:] Kodeks karny – projekt nowelizacji*, Warszawa 2007.
- ĆWIAKAŁSKI Z., *Komentarz do art. 60 [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.
- DASZKIEWICZ K., „Mały świadek koronny” (art. 60 § 3–5 i art. 61 k.k.), cz. 2, „Palestra” 1999, nr 5–6.
- Dyskusja poświęcona art. 60 § 3–4 k.k. w prezydenckim projekcie nowelizacji kodeksu karnego z dnia 20 grudnia 2001 r., druk sejmowy nr 181*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2003, z. 1.
- GRUSZECKA D., *Komentarz do art. 259b [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021.
- HERZOG A., *Komentarz do art. 277c [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Legalis 2021.
- KMAŃ K., *Sankcje kumulatywne od 1 lipca 2015 r. – rozważania na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 10.
- LACH A., *Komentarz do art. 277c [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzesek, Warszawa 2020.
- MAJEWSKI J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.
- MICHALSKA-WARIAS A., *Komentarz do art. 259b [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.
- RAGLEWSKI J., *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008.
- SROKA T., *Komentarz do art. 277c [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017.
- ŻELICHOWSKI M., *Komentarz do art. 277c [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.

Krzysztof Kmak, asesor Prokuratury Rejonowej Kraków-Śródmieście Wschód w Krakowie, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego (Katedra Prawa Karnego), laureat stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w roku akademickim 2017/2018. Autor kilkunastu publikacji z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego, dotyczących m.in.: nadzwyczajnego obostrzenia i złagodzenia kary, usiłowania nieudolnego, warunkowego przedterminowego zwolnienia, kary łącznej, czynu ciągłego, środków zapobiegawczych. Aktualnie przygotowuje rozprawę doktorską dotyczącą instytucji małego świadka koronnego; ORCID: 0000-0002-7173-1076.

SUMMARY

Extraordinary leniency in the Act of 7 July 2022 amending the Act – Penal Code and certain other acts

The article deals with the proposed provisions on extraordinary mitigation of penalty in the Law of July 7, 2022 on Amendments to the Law – Criminal Code and Certain Other Laws, which was rejected by the Senate. The Law provides for extraordinary mitigation for an offender under Article 60 § 3 of the Penal Code only at the request of the prosecutor, modification of the technique of extraordinary mitigation (Article 60 § 6-8 of the Penal Code) and significant expansion of the regulation on the concurrence of grounds for extraordinary imposition of penalty (Article 57 of the Penal Code). Analysis of the draft allows us to assume that most of the proposed changes are not accurate.

Krzysztof Kmańk, assessor of the District Prosecutor's Office Kraków-Śródmieście Wschód in Kraków, PhD student at the Faculty of Law and Administration at the Jagiellonian University (Department of Criminal Law), winner of the Minister of Science and Higher Education scholarship for outstanding achievements in the academic year 2017/2018. Author of several publications in the field of substantive and procedural criminal law, concerning, inter alia,; extraordinary tightening and leniency, attempted inefficient, conditional early release, aggregate penalty, continuous act, preventive measures. Currently he is preparing a doctoral dissertation on the institution of a "small protected witness"; ORCID: 0000-0002-7173-1076.